

Adolescencja

Wzrastanie ku dorosłości

10-20 LAT

Perspektywy oceny

- fizjologiczna
- psychologiczna (poszukiwanie własnej tożsamości)
- socjologiczna(procesy wchodzenia w role społeczne)
- antropologii kulturowej

Zdolności istotne dla dalszego rozwoju

- Zdolność do dawania nowego życia
- Zdolność do samodzielnego kształtowania własnego życia

Zdolności te rozwijają się w różnym wieku – punkt rozdzielający to jest 16 r.ż .

Wczesna adolescencja (12- 15 r.ż.)

(faza poczwarki)

Późna adolescencja(do 20 r.ż)

(faza motyla)

Kryzys tożsamości 16 - -wybór między ważnymi alternatywami

Wczesna adolescencja

- Fizjologiczne przemiany

Skok pokwitaniowy ; szybki wzrost ciała (u chłopców 12-15 lat ,20 cm,20kg , u dziewcząt 2 lata wcześniej i niej nasilony) , najbardziej widoczny układu kostnego i mięśniowy,u chłopców rozrasta się klatka piersiowa, u dziewcząt miednica oraz podskórna tkanka tłuszczowa . Wzrost następuje u chłopców nawet i do 25 r.ż u dziewcząt 21 r.ż .

Dojrzałość płciowa ;

- menstruacja (wpływ na czas jej pojawienia się maja czynniki ekonomiczne, genetyczne , konflikty w rodzinie ,nieobecność ojca),
- obecność spermy w moczu, zmazy nocne,
- mózg różnicuje się funkcjonalnie,
- zmiany w narządach płciowych;

Zmiany w narządach płciowych

- Rozrost macicy i jajników
- rozwój piersi ; powiększają się i wysuwają do przodu sutki, zwiększa się pigmentacja , z kształtu stożkowego zaokrąglają się,
- pojawia się owłosienie łono ,
- powiększają się jądra potem penis ,
- Pojawia się owłosienie (łono, pachy , twarz)

Zmiany innych części ciała

- Obniża się tembr głosu,
- Zanim rozrosną się kości długie duży jest rozmiar rąk i nóg,
- Najpierw rozrasta się nos i podbródek
- mutacje głosu,
- - trądzik (androgen),
- niezręczność ruchowa - zaburzenie statyki ciała wynikająca z przyrostu kończyn dolnych,
- Zwiększona pobudliwość drżenie dłoni brak pewności ruchów,

Konsekwencje psychiczne zmian fizycznych

- Zmiany obrazu własnej osoby
- Emocje

Zmiany wyglądu ciała są ważniejsze u dziewcząt niż u chłopców. Dziewczęta bardziej łączą wygląd zewnętrzny z właściwościami psychicznymi. Ważne są wzorce lansowane przez media .

Konsekwencje emocjonalne zależą od tego czy dojrzewanie następuje wcześniej czy późno. Rozpiętość w granicach nawet 5lat.

Konsekwencje psychiczne

■ Dziewczęta

■ Wczesne dojrzewanie

- większa liczba osobistych problemów ; zakłopotanie wzrostem sylwetka ,menstruacją,
- częściej występują problemy psychosomatyczne,
- częściej kontakty z alkoholem, narkotykami
- molestowanie seksualne,
- szybciej rozpoczynają współżycie
- więcej konfliktów z rodzicami,
- Początkowo niska pozycja w grupie rówieśniczej potem wyższa

Dziewczęta

Późniejsze dojrzewanie

- mniej problemów mają one i otoczenie z nimi
- bardziej pozytywne wrażenie dotyczące ciała,
- dobra samoocena

Konsekwencje - chłopcy

■ Wcześnie dojrzewający

- pewność siebie,
- swoboda,
- oceniani są jako bardziej atrakcyjni,

Późno dojrzewający

- brak wiary w siebie
- poczucie osamotnienia
- poczucie konieczności podporządkowania się innym
- frustracja

Zmiany w zakresie emocji

- Procesy neurohormonalne –zwiększone pobudzenie emocjonalne i labilność ,nasila się lękliwość (13-14l), lęk społeczny. Charakterystyczna jest ambiwalencja uczuć .Poczucie niepewności , zamartwianie się .

Zmiany w zakresie czynności poznawczych

Zmiany (Piaget) w rozwiązywaniu problemów , rozumienia siebie

innych wynikające z przejścia ze stadium operacji konkretnych do stadium operacji formalnych (bardziej logiczne i abstrakcyjne myślenie) . Głębiej wnikają w problemy, dostrzegają różne opcje . Otwartość , poszukiwanie racjonalnych wyjaśnień , krytycyzm , odrzucenie dotychczasowych autorytetów . Życie intelektualne staje się bogate i intensywne .

W zakresie percepcji ; rośnie dokładność spostrzegania i wielostronność i ukierunkowanie (najwyższa wrażliwość w ciągu życia zmysłów).

Rozwija się uwaga dowolna , pamięć logiczna i dowolna (złoty wiek pamięci) .

Zmiany w strukturze języka

- Wzrost zasobu słownictwa(10000) i jego treści,
- Zrozumienia struktury gramatycznej języka,
- Kultury języka w zakresie mowy ustnej i pisanej ,
- Rozwój rozumienia odcieni znaczeniowych słów,
(używanie słów w znaczeniu naukowym , potocznym ,
dosłownym , przerośnym ,metafor)

Monitoring kognitywny – obserwacja i analiza własnego umysłu

Rozwój społeczny

- Związki rówieśnicze ;
- paczki – małe żyte grupy początkowo tej samej płci później heteroseksualne.
- grupy - podobne zainteresowania i orientacje zawodowe,
- związki przyjacielskie- lojalność i zaufanie
- Grupy rówieśnicze – ma wpływ na kształtowanie się tożsamości

Funkcje grupy

- 1 zastępowanie rodziny – czuje się bezpiecznie i ma określony status,
- 2 stabilizacja osobowości,
- 3 wzbudzania poczucia własnej wartości,
- 4 określania standardów zachowania ,
- 5 zapewniania bezpieczeństwa wynikającego z liczebności (im wolno a mnie)

cd.

6 rozwijanie kompetencji społecznych,
7 stwarza warunki do przyjęcia wzorów do naśladowania

Miłość szczenięca, cieleńca , romantyczna

Związki z dorosłymi

- Już nie są dziećmi a jeszcze nie dorosłymi
- Są bardziej zamknięci i krytyczni.
- Rodzice nie radzą sobie z autonomią dzieci.
- Obszary konfliktowe;
 - kontrola ze strony rodziców - a potrzeba swobody u dorastających,
 - odpowiedzialność rodziców - a dzielenia się nią z dziećmi,
 - Przykładanie wagi przez rodziców do nauki – a czasem na inne aktywności

Główne rodzaje działalności

- Cechy
 - Zdolność do wyznaczania odległych celów ,
 - Zorganizowana i planowa aktywność,
 - Poszerzanie aktywności i wchodzenie w nowe sytuacje społeczne,
 - Zmienia się kierunek z materialnego i przyrodniczego ku światu wewnętrznemu potem społecznemu społecznemu,
 - Działania są intensywne,
 - Indywidualne i zbiorowe

Kształtowanie własnej tożsamości

- Bywa w różnym stopniu nasilone , różne też są sposoby poszukiwania ciągłość istnienia , próby zmieniania siebie , sprawdzanie siebie).
- Kryzys tożsamości polega na scaleniu dotychczasowej wiedzy z różnych ról i uzyskanie integralności między przeszłością a tym co jest terażniejszością i przyszłością .
- Młodzi ludzie mogą przyjmować gotowe wzory – tożsamość syntetyczna , negatywna tożsamość .
- Fazy

Późna adolescencja – wiek młodzieńczy

- Stabilizacja uczuciowa; przechodzenie od zależności uczuciowej do niezależności, niekontrolowanego uzewnętrzniania uczuć do poddania ich kontroli ,od nieopanowanego ulegania uczuciom do ich opanowania , od egocentryzmu do socjocentryzmu. Uczucia stabilizują się następuje rozwój uczuć wyższych.
- Rozbudowa związków interpersonalnych; podstawą związków z rówieśnikami są wspólne zainteresowania i orientacje zawodowe , zwiększa się znaczenie przyjaźni , ale coraz częściej nawiązują bliskie i serdeczne kontakty z dorosłymi . Lepiej rozumieją motywacje rodziców. Dużą rolę odgrywa uświadomienie sobie materialnej zależności od rodziców . Bardzo maleje autorytet nauczycieli. Związki z dorosłymi bardziej się harmonizują .

Adolescencja

- Potrzeby seksualne ; na podłożu dojrzewania płciowego pojawiają się potrzeby seksualne ; przejawia się stanami ogólnego pobudzenia , objawami napięcia seksualnego i redukcji w dostępny sposób (czyli masturbacja).
Kryształuje się potrzeba seksualna ; pragnienia te zreguły są większe u chłopców niż u dziewcząt. Pojawiają się pierwsze romantyczne miłości . Czas inicjacji seksualnej jest zróżnicowany indywidualnie.
- Trzy nastawienia do seksu ; hedonistyczne , wulgarne i powściągliwe (czekanie na wielkie uczucie , własną dojrzałość, małżeństwo)

Kształtowanie się autonomii moralnej

- Postkonwencjonalny poziom rozwoju moralnego;
 - prawa społeczne przeciw prawom indywidualnym (zasady moralne to umowa społeczna ,mogą być zmienione ,jedne wartości są ważniejsze od drugich)
 - stadium uniwersalnych praw etycznych (samodzielnie poszukiwanie uniwersalnych zasad sumienia).

Postawy wobec wartości ; bardzo duże zróżnicowanie od samodzielności i przedsiębiorczości po konformizm i konsumpcjonizm, od autonomicznych decyzji po lęk przed przyszłością.

Coraz częściej mówi się w badaniach o anomii (brak ładu moralnego).

Światopogląd młodzieży

- Badania H. Świąder – Zaręby; autentycznego katolika , chłodno-rywalizacyjny, emocjonalny indywidualista, homeostatycznie wspólnotowy.
- Autentyczny katolik ; najważniejsze w życiu postępowanie moralne zgodne z sumieniem , nie cenią pracy ani osiągnięć, znalezienie się w sytuacji rywalizacyjnej jest równoznaczne z poczuciem winy.
- Typ chłodno rywalizacyjny; konkurencja jest zdrową zasadą ,preferują swobodne życie ,nieskrępowane zależnością uczuciową , cenia aktywne życie ,odrzucają wartości rodzinne .

cd.

- Typ emocjonalnego indywidualisty; sens ma życie nasycone emocjami oraz samorealizacja zarówno w miłości rodzicielskiej i pracy . Dąży do samodzielnego kierowania życiem.
- Typ homeostatycznie wspólnotowy ;podstawową wartością jest wewnętrzny spokój brak zaangażowania , cenią spokój i przyjaźń ,poddanie losowi bez buntu.

Rodzaje podejmowanej aktywności

- Rozwój myślenia logicznego, wzbogacanie słownictwa (namiętne dyskursy), rozwój wyobraźni, rozwój uzdolnień i talentów.
- Postępuje;
 - **Porządkowanie** aktywności i eliminowanie bezładnej , chaotycznej i nie ukierunkowanej ,
 - **Różnicowanie się** aktywności , organizowanie i wyodrębnianie nowych rodzajów,
 - Wytwarzanie bardziej złożonych form aktywności ukierunkowanej i uprzedmiotowionej,

Praca zawodowa

- Teoria E Ginzberga;
 - Do 11 lat etap fantazji (nieograniczone możliwości),
 - Do 17 lat etap próbny przechodzą od kierowania się zainteresowaniami przez zdolności do wartości
 - 17- 18 etap realistyczny ekstensywne poszukiwanie korzystnego zajęcia zawodowego.